

לעילוי נשמת

מרת אלישבע ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

לסרב לגדול או לקטן

מסרבים לקטן, כמלאכים שמתחילה סרבו ללוט. ואין מסרבים לגדול, כמלאכים שלא סרבו לאברהם.

אמירה ועשייה

צדיקים אומרים מעט ועושים הרבה [כאברהם]. ורשעים אומרים הרבה, ואפילו מעט אינם עושים [כעפרון].

האשה צרה עיניה באורחים יותר מהאיש.

אברהם אבינו אוכל חולין בטהרה היה. [ואותו יום שבאו המלאכים, פירסה שרה נידה, ולכן לא היה יכול להביא את הלחם שאפתה].

איה שרה אשתך

כתבה התורה, ששאלו המלאכים את אברהם "איה שרה אשתך", וענה "הנה באהל", להודיע ששרה אמנו צנועה היתה.

וי"א שהמלאכים שאלו את אברהם "איה שרה אשתך" כדי שישים אל לבו שצנועה מחברותיה ויחבבה.

וי"א שהמלאכים שאלו את אברהם "איה שרה אשתך" כי רצו לשלוח לה כוס של ברכה.

וי"א שלמדנו מכאן דרך ארץ, שישאל אדם את מארחו, מה שלום הגברת. [וכתבו התוס', שכן ראוי לשאול גם את האשה על בעלה].

גדול השלום שאפילו הקב"ה שינה עבורו מהאמת.

ביום הגמל את יצחק עשה אברהם משתה גדול, ובאו כל גדולי הדור ונשותיהם, והיתה שרה מניקה את בניהם, ויצחק היה דומה לאברהם, וכך היה ניכר לכל ששרה ילדה בן לאברהם.

אברהם ביקש זקנה

עד אברהם לא היתה זקנה בעולם, ומאחר שהיה יצחק דומה לאברהם, לא יכלו להבחין ביניהם, ביקש אברהם שתהא זקנה ונעשה זקן.

יעקב ביקש חולשה

עד יעקב לא היה אדם נחלש אלא מת כשהוא בכוחו, ומאחר שרצה לצוות לבניו קודם מותו, ביקש שיחלה אדם קודם מותו, וידע שהגיע זמנו, ויצווה לבניו מה שירצה.

אלישע ביקש רפואה

עד אלישע לא היה אדם מבריא ממחלה, ורק משביקש אלישע שיחלים ממחלתו, החלו בני האדם להבריא מחוליים.

שלושה חולאי אלישע

שלושה חוליים חלה אלישע, שניים באו כעונש על חטא. [א] על שדחפו לגיחזי בשתי ידים. [ב] על שגירה דובים בתינוקות]. והחולי השלישי הוא החולי שמת בו, [ולכאורה הוא חולי הבא לכל אדם, על פי בקשת יעקב אבינו].

"אתן לכם פת קטנית"

האומר לפועלים, "אתן לכם פת קטנית", אף על פי שאין רגילים לעשות פת מקטנית אלא מחטים, מכל מקום כוונתו לפת של קטנית, ולא לפת חטים ועמה קטנית.

אתן שכר כפועלי העיר

השוכר את הפועל, ואומר לו, "אתן לך שכר כפי שמקבל אחד מפועלי העיר", ולא פירש פועל מסוים.

לדעת רבי יהושע, נותן לו כפי שמקבל הפועל בעל השכר הנמוך ביותר בעיר.

ולדעת חכמים, נותן לו כמנהג המדינה, כלומר כפי השכר הבינוני.

פועלים האוכלים מדין תורה

עד עתה למדנו, שהפועלים מקבלים מזונות, כפי מנהג המדינה, או כפי שפסק להם בעל הבית.

אולם יש אופנים שפועלים העושים מלאכה בגידולי קרקע, אוכלים מהדבר שעושים בו מדין התורה.

א. העושה את גמר מלאכת המחובר, [כלומר תולש את המחובר, ועושה אותו לתלוש].

ב. העושה בתלוש קודם שנגמרה מלאכתו לעניין מעשר וחלה, [כלומר כל זמן שלא נתחייב התלוש בחלה או במעשר].

ובדפים הבאים יתבאר בעזה"י, מניין הדינים הללו למדים, בין לעניין פועל, בין לעניין בעל חיים שעושה מלאכה, שגם דינו כן.

העושה בגידולי קרקע בשעת גמר

מלאכת המחובר אוכל ממה שעושה

- מתחילה אמרו, שענין זה למד מהכתוב האמור לעניין פועל העובד בכרם, "ואכלת ענבים

כנפשך", המתיר לפועל לאכול מהעניים, בשעה שתולשים אותם ונותנים אותם לכליו של בעל הבית.

ודחו זאת, משום שאין ללמוד מהכתוב הזה שאר דברים חוץ מענבים, כי אפשר שרק בהם נאמר הדין הזה, כמו שמצינו שרק בהם חדשה התורה דין עוללות.

- ועל כן אמרו, ששאר דברים למדים מהכתוב האמור לעניין פועל העובד בשדה של קמות, "וקטפת מלילת בידך", המתיר לפועל לאכול מהקמה בשעה שקוצר אותה.

ודחו גם זאת, משום שאין ללמוד מהכתוב הזה אלא דברים שחייבים בחלה כקמה. ואף מהצד השווה של כרם וקמה אין ללמוד אלא זית, שקרב על המזבח (כשהוא שמן), כמו יין וחטים הקרבים למזבח, אבל שאר דברים, שאינם קרבים על המזבח, אין ללמוד מכרם וקמה.

- **ולמסקנה, הדבר למד משני הכתובים הללו באופן אחר, ומתחילה נכתוב את הפסוקים כמו שהם כתובים בתורה, ואחר כך נכתוב איך הם נדרשים.**

זה לשון הכתוב, "כִּי תִבֵּא בְּכֶרֶם רְעֵד וְאֶכְלָתָּ עֲנָבִים כְּנִפְשָׁךְ שְׂבַעְדָּךְ וְאֶל כְּלֵיךָ לֹא תִתֵּן. כִּי תִבֵּא בְּקִמַת רְעֵד וְקִטְפָתָּ מְלִילַת בְּיַדְךָ וְחֶרְמֶשׂ לֹא תִנְיֹף עַל קִמַת רְעֵד" (דברים כ"ג כ"ה-כ"ו).

וכך הם נדרשים.

הפסוק השני מלמד שבכל גידולי הקרקע נאמר דין אכילה של פועל:

"כי תבא בקמת רעד וקטפת מלילת בידך" – מכאן שפועל אוכל מהקמה שעושה בה. ובזה אין לנו אלא חמשת מיני דגן, שחייבים בחלה, וקרויים קמה בפסוק "מהחל חרמש בקמה".

"וחרמש לא תניף" – לרבות [חוץ מהקמה האמורה תחילה], גם כל שאר דברים שמלאכתם על ידי חרמש. ובזה יש לנו כל מיני זרעים, אבל אילנות לא, כי אין מלאכתם על ידי חרמש.

"על קמת רעד" – לרבות כל שאר גידולי קרקע, שהם עומדים בקומתם בארץ, ובכלל זה כל גידולי הקרקע.

והפסוק הראשון מבאר את פרטי הדין הזה:

"כי תבא" – מכאן שהדין הזה מדבר בפועל, ולא בכל אדם הבא לכרם רעהו, שנאמר כאן לשון ביאה, "כי תבא", ונאמר בתשלום שכר שכיר לשון ביאה, "ביומו תתן שכרו לא תבא עליו השמש", ויש ללמוד בגזרה שווה שכשם שהפסוק הוא מדבר בפועל, כך כאן הפסוק מדבר בפועל. [ובדף צ"ב יתבאר בעזה"י, שלדעת איסי בן יהודה, הפסוק מדבר בביאת כל אדם, כי כל אדם רשאי לעשות מלאכה לבעל הבית שלא מדעתו ולאכול].

"בכרם רעד" – יש לומדים מכאן, שלא אסרה תורה "ואל כליך לא תתן" אלא לפועל של ישראל, הנקרא רעד, אבל פועל של נוכרי, מותר לתת לכליו. ויש אומרים שהדין הזה פשוט בלא הפסוק הזה, שהרי אף שאר אדם מותרים לאכול מתבואת הגוי, כי מותר אף לגזול את הגוי, והפסוק הזה בא ללמד, שרק בפירות חולין מותר לפועל לאכול, אבל בפירות הקדש אסור לפועל לאכול.

"ואכלת" – מכאן שלא התירה תורה אלא אכילה גמורה, אבל אסור למצוץ את הפרי ולזרוק את החרצנים. [יתכן שטעם האיסור, כי אם יאכל את גוף הפרי, ישבע בפחות].

"ענבים" – מכאן שלא התירה תורה, אלא אכילת הדבר שעושה בו בפני עצמו, אבל אסור לטבל אותו על ידי דבר אחר, [כי בכך יערב לו, ויאכל יותר ממה שהיה אוכל מהפירות בפני עצמם].

ובדף פ"ט יתבאר בעזה"י, שלשיטת רבינו תם, לא נאמר האיסור, אלא בדבר שאינו ראוי לאכילה בפני עצמו, אבל דבר שראוי לאכילה בפני עצמו, מותר לטבל אותו.

"כנפשך" – מתחילה אמרו, שמכאן למדים, שהפועל אוכל ופטור ממעשרות, כשם שבעל הבית אוכל ופטור ממעשרות [עד שתגמר המלאכה ואינו נחשב כקונה שהקניין נחשב אצלו כגמר המלאכה]. אבל למסקנה [בדף פ"ח] למדים מכאן, שכשם שבעל הבית רשאי לחסום עצמו מלאכול, כך רשאי לחסום את הפועל מלאכול, על ידי שיקצוץ עמו על כך, וכן אם לא קצץ וחסם אינו לוקה. ורבי אלעזר חסמא בדף צ"ב לומד מכאן, שהפועל אסור לאכול פירות השווים יותר משכרו.

"שבעך" – מכאן שמותר לפועל לאכול עד שישבע, אבל אסור לו לאכול אכילה גסה.

"ואל כליך לא תתן" – מכאן שלא נאמר הדין הזה אלא בעושה בשעת גמר מלאכת המחובר, שהוא נותן לכליו של בעל הבית.

ניתן לקרוא את האותיות המודגשות בלבד כסיכום קצר של הדף

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)

להצטרף לקבוצת טלגרם לקבלת הקבצים מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)

כל הזכויות שמורות ©
מותר להפיץ שלא למטרה מסחרית